

## ข้อกำหนดคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย

พ.ศ. ๒๕๕๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงกำหนดองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัยไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๕ ”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อกำหนดนี้

“คดี” หมายความว่า เรื่องที่เสนอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า บรรดาคำร้อง คำขอ ความเห็น คำเสนอ คำกล่าวหา คำแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจง คำคัดค้าน ที่ยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้ยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้อง

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดี” หมายความว่า ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าของสำนวนเป็นรายคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ และการกระทำใด ๆ ซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือตามคำสั่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะกระทำโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำร้อง การวินิจฉัย การรับฟังพยานหลักฐาน การลงมติ

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

“การไต่สวน” หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา หรือการสืบพยาน  
ข้อ ๔ ให้ประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญรักษาการตามข้อกำหนดนี้ และมีอำนาจออก  
ระเบียบตามมติของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้  
บรรดาระเบียบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้  
บังคับได้

## หมวด ๑

## บททั่วไป

ข้อ ๕ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง
- (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับเหตุ  
ในคำร้อง
- (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (๔) มีคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้ง  
เหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง
- (๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบ  
ใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวไปด้วย

คำร้องต้องยื่นพร้อมสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบโดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกัน  
จำนวนสิบห้าชุด

ข้อ ๖ คำร้องที่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ก่อนที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมี  
คำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้ามีการขอถอนคำร้อง หรือคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์  
แก่คดี คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้

กรณีและผู้ร้องไม่ดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามคำสั่งคณะกรรมการรัฐธรรมนูญหรือตุลาการ  
รัฐธรรมนูญประจำคดีภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าเป็นการทิ้งคำร้อง และให้  
คณะกรรมการรัฐธรรมนูญสั่งจำหน่ายคำร้อง

ข้อ ๗ ตุลาการรัฐธรรมนูญอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ขอให้อำนาจ

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภรรยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ารู้เห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับคำร้องนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) เป็นกรรมการกฤษฎีกาหรืออนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาคำร้องในเรื่องเดียวกันนั้นมาก่อน

(๖) มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีที่ตุลาการรัฐธรรมนูญนั่นเอง สามี ภรรยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นฝ่ายหนึ่ง พิพาทกับคู่กรณี สามี ภรรยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๘ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ ๗ เกิดขึ้นแก่ตุลาการรัฐธรรมนูญคนใด ตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นเองจะยื่นคำบอกกล่าวต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้นก็ได้

ข้อ ๙ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการรัฐธรรมนูญอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ ๗ คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้นแล้ว

การกระทำใด ๆ ของตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ดำเนินไปก่อนมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยอมรับคำคัดค้าน เว้นแต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๐ เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ใด และตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาคำคัดค้านและบันทึกคำชี้แจงของตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้าน โดยอาจฟังคำแถลงของคู่กรณีและตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้าน รวมทั้งพยานอื่นตามที่เห็นสมควร แล้วออกคำสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำคัดค้านนั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สิ้นสุด

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำคัดค้านมิได้

การชี้ขาดคำคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ถือตามคำคัดค้าน

ข้อ ๑๑ ตุลาการรัฐธรรมนูญจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีใดมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามข้อ ๗ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร

ข้อ ๑๒ ในการพิจารณาคดี ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดี การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและให้กระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๑๓ การรักษาระเบียบและความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือบริเวณที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือเข้าฟังการไต่สวนของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑๔ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แก่บุคคลใดที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียกมาให้ถ้อยคำหรือเบิกความ หรือให้ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้

ข้อ ๑๕ แบบพิมพ์ที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ใช้เพื่อการใด มีรูปแบบ ขนาดและข้อความอย่างไร และตราประทับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามท้ายข้อกำหนดนี้

## หมวด ๒

### องค์คณะในการพิจารณาพิพากษาและวิธีพิจารณา

ข้อ ๑๖ องค์คณะของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในการพิจารณาพิพากษา ต้องประกอบด้วยตุลาการรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก

ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดี ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัย

ข้อ ๑๗ ให้ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามคน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดี ในกรณีที่ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้แต่งตั้ง

ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน มีอำนาจพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อ ๑๘ และออกคำสั่งใด ๆ ที่มีได้เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดี คำสั่งของตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีให้ถือเสียงข้างมาก

ข้อ ๑๘ กรณีมีคำร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเรื่องใด ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีตามข้อ ๑๗ ตรวจสอบและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสิบวันนับแต่วันได้รับคำร้อง

กรณีตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้เสนอคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นพ้องด้วยให้จัดทำเป็นคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีตามวรรคสอง ให้ดำเนินการตามความเห็นของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑๙ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีอาจมีคำสั่งให้คู่กรณีที่ทำเนียบกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๐ เมื่อตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องไปรับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาตามที่กำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องและยื่นคำชี้แจงแล้ว หรือผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวัน นับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อ ๒๑ คู่กรณีจะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องก็ได้ แต่ต้องเป็นสาระสำคัญอันควรแก่การแก้ไขเพิ่มเติมและเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิม โดยให้ทำเป็นคำร้องยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องตามวรรคหนึ่ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๒๒ การส่งคำร้อง ประกาศ หรือเอกสารอื่นใด ให้ส่งแก่ผู้กรณีหรือผู้เกี่ยวข้อง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่ผู้กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้

ในกรณีไม่อาจดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ตุลาการรัฐธรรมนูญประจำคดีมีอำนาจสั่งให้นำเอกสารดังกล่าว ปิดไว้ ณ ที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือสถานที่ตามวรรคหนึ่ง หรือให้ประกาศโดยวิธีอื่นใดตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และการปิดหรือการประกาศดังกล่าว ให้ถือว่าได้มีการส่งเอกสารโดยชอบแล้ว

ข้อ ๒๓ ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในการพิจารณาวินิจฉัยคดี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะสั่งยื่นหรือขยายเวลาออกไปก็ได้

ข้อ ๒๔ การไต่สวนของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยเปิดเผย

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นเป็นการสมควร เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้

ให้ปิดประกาศวันเวลาไต่สวนทุกครั้งไว้ ณ ที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สำหรับประกาศกำหนดวันนัดพิจารณาครั้งแรกให้ส่งสำเนาประกาศไปยังผู้กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด

ข้อ ๒๕ ผู้กรณีจะอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานนั้น ณ ที่ทำการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในเวลาทำการได้ตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนด

การอ้างพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้กรณียื่นบัญชีระบุพยานพร้อมคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานดังกล่าว

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนทำการไต่สวนก็ได้ และให้แจ้งผู้กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน

ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญบันทึกรายงานการพิจารณาคดี รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ผู้กรณีขอให้มีการไต่สวนหรือที่ผู้กรณีไม่ได้แย้งพยานหลักฐานใด ๆ ไว้

ข้อ ๒๖ ในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคดีใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะงดการไต่สวนก็ได้

ข้อ ๒๗ การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น

การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง ก่อนทำการไต่สวนให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่กำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

ข้อ ๒๘ พยานที่มาเบิกความต้องเบิกความด้วยวาจา และห้ามไม่ให้พยานอ่านข้อความที่เขียนมา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญหรือเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ

เมื่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้รับฟังคำเบิกความของพยานที่อยู่นอกที่ทำการคณะกรรมการรัฐธรรมนูญโดยระบบการประชุมทางจอภาพ (VIDEO CONFERENCE) ได้ โดยให้ผู้ขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด

การเบิกความของพยานตามวรรคสอง ให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๒๙ ในกรณีที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและคณะกรรมการรัฐธรรมนูญอนุญาต คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญคนใดเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญแทนการมาเบิกความได้

ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญส่งสำเนาทะเบียนถ้อยคำตามวรรคหนึ่งให้คู่กรณีทราบและหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งติดใจคัดค้านก็ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือหรือร้องขอนำพยานผู้ให้ถ้อยคำมาเบิกความก็ได้

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจให้พยานผู้ให้ถ้อยคำ หรือให้คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอนำพยานผู้ให้ถ้อยคำมาเบิกความเพื่อตอบคำถาม ถ้าพยานผู้ให้ถ้อยคำไม่มาเบิกความ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี

ข้อ ๓๐ ระหว่างการไต่สวนของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญบันทึกรายงานการพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวนและจัดให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

การบันทึกคำเบิกความของพยานในการไต่สวน ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้เครื่องมือบันทึกเสียงและเครื่องมือบันทึกภาพและเสียง หรือวิธีการอื่นตามที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญกำหนด

ข้อ ๓๑ การแถลงการณ์ปิดคดีของคู่กรณี จะกระทำเป็นหนังสือหรือแถลงด้วยวาจาก็ได้ ตามที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร

การแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้ถูกร้องแถลงในลำดับถัดไป การแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แถลงในระหว่างการแถลง หรือภายหลังการแถลงก็ได้

การแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาตามวรรคสองและวรรคสาม ให้นำความในข้อ ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๓๒ ในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คู่กรณี พยาน ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้ชี้แจงจะให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือก็ได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๓๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

ในการปฏิบัติกรตามข้อกำหนดนี้ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ข้อ ๓๔ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจสั่งการสืบพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือจะทำให้คดีล่าช้าโดยไม่สมควร

ข้อ ๓๕ ในกรณีที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร หรือโดยคำร้องของคู่กรณี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจสั่งให้มีการนำสืบพยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ไม่ว่าจะกระทำในเวลาใด ภายในหรือภายนอกที่ทำการคณะกรรมการรัฐธรรมนูญก็ได้

ข้อ ๓๖ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใด ๆ ที่ได้มา หรือมีอยู่ หรือที่คู่กรณีนำมาสืบนั้น จะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้หรือไม่



ข้อ ๓๗ การพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้กระทำด้วยความรวดเร็วและต่อเนื่องจนกว่าจะเสร็จ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่เห็นสมควร และจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้

ข้อ ๓๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

ข้อ ๓๙ ให้ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญหรือตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำสั่ง ประกาศ ระเบียบ หรือหนังสืออื่นใดของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๔๐ การพิจารณาพิพากษาของตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้วินิจฉัยทุกประเด็นที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนด จะงดออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งมิได้

ข้อ ๔๑ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและให้กระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็วเที่ยงธรรม เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควร ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดต่อข้อกำหนดนี้

#### หมวด ๓

#### การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

ข้อ ๔๒ การพิจารณาพิพากษาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหาสรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ข้อ ๔๓ ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดี ส่วนตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะจัดทำคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

การทำคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ได้

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอ่านให้คู่กรณีฟัง ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัวของตุลาการรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๔๔ คำสั่งของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามข้อ ๑๘ วรรคสอง ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายที่เกี่ยวเนื่อง การทำคำสั่งนั้นให้นำความในข้อ ๔๓ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลมเมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จให้แจ้งผู้ร้องทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการคณะกรรมการรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

หมวด ๔

บทสุดท้าย

ข้อ ๔๕ บรรดาอรรถคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕ ซึ่งโอนมาอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๕ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๕ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไป

การดำเนินการสอบสวนพิจารณาคดีอันอยู่ในอำนาจและความรับผิดชอบของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามข้อกำหนดนี้ต่อไป เว้นแต่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะเห็นสมควรกำหนดเป็นอย่างอื่น

ประกาศ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ปัญญา ถนอมรอด

ประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

## แบบพิมพ์ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๑ แบบพิมพ์ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีดังนี้

- (๑) คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย
- (๒) คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- (๓) คำร้อง
- (๔) คำชี้แจง
- (๕) บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น
- (๖) คำคัดค้าน
- (๗) คำแถลงการณ์ปิดคดี
- (๘) หนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
- (๙) หนังสือแจ้งผู้ถูกร้องให้ไปรับสำเนาคำร้อง
- (๑๐) หนังสือแจ้งคู่กรณี
- (๑๑) หนังสือเรียกเอกสาร หลักฐาน หรือบุคคล
- (๑๒) ประกาศคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
- (๑๓) บันทึกคำเบิกความพยาน
- (๑๔) รายงานการพิจารณาคดี

แบบพิมพ์ตามท้ายข้อกำหนดนี้ ให้ใช้กระดาษพิมพ์ขนาด เอ ๔

ข้อ ๒ ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง ผู้เกี่ยวข้อง หรือบุคคลอื่นที่ประสงค์จะยื่นเอกสารต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้จัดทำตามแบบพิมพ์ตามข้อ ๑ (๑) ถึง ข้อ ๑ (๗) แล้วแต่กรณี ผู้ยื่นสามารถจัดทำแบบพิมพ์ขึ้นเองได้โดยจัดทำต้นฉบับพร้อมสำเนารวมจำนวนสิบห้าชุด

ข้อ ๓ แบบพิมพ์ตามข้อ ๑ (๘) ถึง ข้อ ๑ (๑๔) เป็นแบบพิมพ์สำหรับคณะกรรมการรัฐธรรมนูญใช้

(๑)  
คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....  
.....

ข้าพเจ้า.....ผู้ร้อง  
สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....  
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....  
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....  
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

โดยมีข้อเท็จจริงและคำขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังต่อไปนี้  
ข้อเท็จจริง

ข้อ ๑.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing.



(๒)

คำชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....ผู้ถูกร้อง  
สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....  
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....  
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....  
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ข้าพเจ้าได้ทราบคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยของผู้ร้องโดยตลอดแล้ว ขอชี้แจงต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา มีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing.



(ใบต่อ)

เพราะฉะนั้น ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ดังนี้

ข้อ ๑.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ โดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันมาด้วยจำนวน ๑๕ ชุด

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ถูกร้อง



(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.



(๔)  
คำชี้แจง



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....  
สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....  
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....  
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....  
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....  
เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....  
ขอยื่นคำชี้แจงมีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.

(ใบต่อ)

Lined writing area with 23 horizontal dashed lines for text entry.

จึงชี้แจงมาเพื่อโปรดทราบ พร้อมนี้ได้ยื่นสำเนาคำชี้แจงโดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกัน  
มาด้วย จำนวน ๑๕ ชุด

(ลงชื่อ).....

(.....)

(๕)

บันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

- ๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....
  - ๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
  - ๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....  
สถานที่ติดต่อ.....
  - ๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....  
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
- เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นตามที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญกำหนด  
ดังนี้

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....



(ใบต่อ)

A series of 25 horizontal dashed lines for writing.

(ใบต่อ)

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าถ้อยคำเขียนขึ้นขื่อเท็จจริงหรือความเห็นดังกล่าวข้างต้น ถูกต้องเป็น  
ความจริง

(ลงชื่อ).....  
(.....)  
พยานผู้ให้ถ้อยคำ

(๖)  
คำคัดค้าน



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนุญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ระหว่าง { ..... ผู้ร้อง  
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....
  ๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
  ๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....  
สถานที่ติดต่อ.....
  ๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....  
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
- เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอคัดค้านบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ ..... พยาน  
ผู้ให้ถ้อยคำ ฉบับวันที่ ..... ไว้ดังนี้

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.



(๓)

คำแถลงการณ์ปิดคดี



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้า.....

สัญชาติ.....ตำแหน่งหรืออาชีพ.....

เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ขอขึ้นคำแถลงการณ์ปิดคดี มีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

(ใบต่อ)

A series of horizontal dashed lines for writing, consisting of 25 lines.





(๘)

หนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....

อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....

ตรอก/ซอย..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ด้วยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ  
มีข้อความตามสำเนาคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยซึ่งได้ส่งมาพร้อมกับหนังสือนี้แล้ว

จึงให้ท่านทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาขึ้นต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ภายใน.....  
นับแต่วันได้รับหนังสือนี้

(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๕)

หนังสือแจ้งผู้ถูกร้องให้ไปรับสำเนาคำร้อง



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....  
.....

ถึง.....  
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....  
ตรอก/ซอย..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ด้วยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีคำขอ  
โดยย่อ.....  
.....

จึงให้ท่านไปรับสำเนาคำร้องเพื่อทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ณ ที่ทำการคณะตุลาการ  
รัฐธรรมนูญ ในวัน เวลาทำการ ภายใน..... นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้งนี้

(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๐)

หนังสือแจ้งคู่กรณี



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....  
.....

ถึง.....  
อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....  
ตรอก/ซอย..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ตามที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญความ  
ละเอียดตามแจ้งแล้วนั้น

.....  
.....  
.....

จึงแจ้งมายังท่านเพื่อทราบ

.....  
(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๑)

หนังสือเรียกเอกสาร หลักฐาน หรือบุคคล



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ถึง.....  
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....  
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ด้วยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ.....

เพราะฉะนั้นเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาจึงให้.....

ต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญภายใน.....ทั้งนี้ เป็นไป  
ตามข้อกำหนดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าด้วยองค์คณะในการพิจารณาพิพากษา วิธีพิจารณา และ  
การทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๔๕

(.....)

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

โทร.....

โทรสาร.....

(๑๒)

ประกาศคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ



เรื่องพิจารณาที่...../.....

ประกาศคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ระหว่าง { ..... ผู้ร้อง  
..... ผู้ถูกร้อง

เรื่อง .....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

ประกาศ ณ วันที่ ..... พ.ศ. ....

.....  
( ..... )

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

(๑๓)

บันทึกคำเบิกความพยาน



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง { .....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้าพเจ้าได้ปฏิญาณตนแล้ว

๑. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....
  ๒. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
  ๓. ตำแหน่งหรืออาชีพ.....  
สถานที่ติดต่อ.....
  ๔. อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....  
ตรอก/ซอย.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....  
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
- เกี่ยวข้องกับเรื่องพิจารณา เป็น.....

ข้าพเจ้าขอเบิกความเป็นพยานตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญดำเนินการบันทึกด้วย  
เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพและเสียง หรือ.....ไว้แล้ว ถูกต้องเป็นความจริง/อ่านแล้ว

..... ตุลาการรัฐธรรมนูญ

..... พยาน

(๑๔)

รายงานการพิจารณาคดี



เรื่องพิจารณาที่...../.....

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

ระหว่าง {

.....ผู้ร้อง  
.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

.....  
( )

เรื่องพิจารณาที่ .../..... : .....  
.....  
วันที่.....

.....  
( )

.....  
( )

.....  
( )

.....  
( )

.....  
( )

.....  
( )

.....  
( )

.....  
( )



## ตราประทับคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ



### ลักษณะของตราประทับ

เป็นดวงตรารูปกลมมีขอบสองชั้น

### องค์ประกอบของตราประทับ

วงกลมชั้นใน ตรงกลางมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประดิษฐานอยู่บนพานสองชั้น เบื้องบนมีพระจุลพาที (ซึ่งหมายถึงความสุจริต ยุติธรรม และความเฉลียวฉลาดหลักแหลมในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบ) สถิตอยู่ เบื้องล่างมีช่อชัยพฤกษ์ (ซึ่งหมายถึงการบรรลุผลสำเร็จ อันประกอบด้วยเกียรติศักดิ์) รองรับ และมีลายกนกก้านขดประกอบอยู่สองข้าง

วงกลมชั้นนอก ได้ช่อชัยพฤกษ์ของวงกลมชั้นใน เป็นอักษรข้อความว่า “คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ” และคั่นด้วยดอกประจํายามหัวท้าย

### สี

สีแดงชาด ใช้เป็นสีพื้น หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สีทอง ใช้เป็นสีสำหรับองค์ประกอบของตราประทับ หมายถึง ความรุ่งเรือง มีศักดิ์ศรี สง่างามสูงส่ง

(ไม่จำกัดขนาด)